

Pridplata
na cilu god 1 fr.
na pol. god. 50 n.
Za stranu zemlju
1 fr. 25 nov.
Izlazi svake dru-
ge nedjelje u
Četvrtak.

BUNJEVACKA I ŠOKAČKA VILA.

List za politiku pouku, zabavu i gazdinstvo.

Oglaši se prima-
ju po navadnoj
cini. Rukopisi ne-
ka se šalju u na-
plaćenom pismu.
Dopisi bez podpi-
sa se neprimaju,
a nijedni se ne-
vraćaju.

God. IV. U Kalači.

U Četvrtak 23. Travnja. 1874.

Broj 9.

S A N.

Tri sam puta, sladka moja mati !
Zaplakao nebū na visine,
Al svedj tvoju duh mi sjenu prati
Tajne tvrde zemske u dubljine
Tražeć tvoju tamu, majko ! sjenu —
Al je nema nobogu Slavenu !

Puste, tamne, stojim sred poljane,
Gusti mračni grudi potištava,
A krozanj mo tužno diete gane
Plačem, koj mi dušu prošibava ;
Djo si, majko ? svom pomozi sinu —
Jao sinu tužnu Slavjaninu !

Groblju idem u grobu te tražim
Težkim jadom sreca da odolim,
Sjenom tvojom da si duh ublažim,
I već jednoć lek mu najdem bolim ;
Al gle, majko ! tudji duh se prenu, —
Jao sinu nobogu Slavenu !

O hrid verem trudne noge svoje,
Čujem vihro i slapove morja,
Cvilj i jauk slušam, majko ! tko je ? ..
Nitko, majko ! dol tvrda miramorja, —
Nuzanj tudji duh mi dušu šinu, —
Jao tvomu sinu Slavjaninu !

Morjem brodim kud me zvezda vodi
Nebi li me srcla spasa luka
Dje slavenski moji mili rodi
Iza jadah nebrojnih i muka'
"Vilu" ljube slavom ovienčenu, —
Ali jao nebogu Slavenu !

Duh mi leti črez gore i vode,
Gaje, šume, te čarnosti sveta,
Kud spiev ticah rajske od slobode
Zemske rajo milinom oblieta,
Pa kraj zemlje u dubljinu vinu, —
Ali jao, majko ! Slavjaninu !

Popinjem se na vršne zvonike,
Slušam zvono i romon potoka,
Zovom skrušen Božjo ugodnike
I množ neba starih od proroka'
Da mi gaću budućnost usnenu, —
Zahman, majko ! jao men Slavenu !

Smil se rodu providnosti sveta,
Da progleda već na svoje oči,
I čemerno plačem od djeteta
Vrelo suzah prestane da toči ;
Klet u duhu, uklet u tjemenu, —
Jao, majko, sinku ti Slavenu !

Dje narodnost, jezik i sloboda,
Knjiga, pravo, kolo i prosvjeta ?
Duh životni odlučnih u sgoda,
S kojih narod diže se i cvjeta, —
U rodu nam propa i izginu, —
Jao, majko, meni Slavjaninu !

Od neba je, sunca i mjeseca,
Jasnih zvezdah, zraka i svjetlila,
Božjeg raja i svakoga sveca
Zaboravljen rod taj, majko mila ! —
Samo Bog mu još gleda na cenu
U Cirilu-Metodu Slavenu !

Zauj se mole . . . i vrieme će doći . . .
A sve težke boli i nesgode
S tvojih grudih pasti će i proći
Bunjevački i šokački rode !
Nesdvoj ! . . . duh će . . . danak prši tminu
A sna nestā, majko, Slavjaninu !

Blaž.

P U Ć K I P O G L A V I C E.

Al ako niemačka i slavenska svojstva još na pozornie oko uzeli budemo, onda će nas sreca skroz boliti, što se naši poglavice tako ravnodušno ponašaju, u poslu, koji se maša glave jednog cilog i to poštenog naroda, koji je zaslužio da živi do vjeka.

Ako je pop samo na to namjestjen : da svaki dan Svoju misu a nediljom i pridiku obavi, i neuzima u krug svojeg naukovnog djelovanja sve ljudske društvene odnosaje, one što spadaju u obseg cile domovine, jedne obštine, zadruge, il pojedinje osobu, onda nije dorastao plemenitoj zvanii, na koju je od gospoda pozvan bio.

Ako Sudia misli da ju svu dužnost prama kotaru izvršio, kad je tužbe prislušao i odpravio, a ne osiça : da je on nametnut vodnjom biti, jednog cilog kotara, da svim obština bude mozag što misli, bude oko što svašta vidi, uho što svašta čuje, usta koja sve ono što je lijepo, dobro i sveto govore. Onda je on patuljak a ne Sudac devetnajstog vjeka. Ako bilježnik scini da mu je najlemenitija svrha, ono što je od ozgor došlo u zapisnik zabilježit, i ako tkomu treba napisat moljbenicu za gotov novac al ito samo onda : kada mu je seljak deseti put na vrat došao, i neće da shvati : da je on duša, koja misli gleda, sluhti, srce koje osiça i odljučiva u cilju obštini, dakle : da je

on občilo svih onih čimbenicah, koje kaće na dušu i srce pojedini, zadrugah i cile obštine upliv zadobiti, da u obštini može ono što je liepo koren uhvatit. Ako se on neće ili nemože da uzne na ovu visinu svojeg stališa, onda je samo pisar, koji vrši što mu na pero daju. Ako učitelj misli : da se njegovo zvanje saino u tom ograničava : da svoje odredjene Sate u škuli iztraži, i neshvaća, svojim umom, da je on ono občilo, po kom valja da ulazi svaka znanost u občinu, kojom se plodi boljak duševni i tvarni cile obštine, onda je on toliko vredan, ko pokazalo na satu dočim bi tribovalo : da ako nije kretalo, neka je barem lančić s kojim se kretalo poslužava.

Ako knez misli : da na zadovoljnost svih stanovnika vrši svoju dužnost, kada mu dodjtu dvije žene na tužbu, pak izredjaju kako su jedna drugu kitile, mjesto crvića trajem, a on kao od-sudu izkaže : da su dovoljno jedna drugu za kaljale, i komšio smutile, sad neka idu doma i boljim vladanjem crnilo operu a neosića : da je njega cila obština zato odabrala : da bude otcem svo obštino, i brine se za cile obštine duševno, čudoredno, i tvarno dobro, riečom : da se unapriedi, u obštini što je sveto, ukoreni, što je dobro, uvede štoje nužno, koristno, i plodonosno pojedincem i zadrugam. Ako on to neshvaća, onda nije više, nego onaj klin, o kom se višaju šube i šeširi u seonskoj dvorani.

A starešine kada misle : da im glava narasla ako im prva klupa u crkvi dopala zato, jer pomažu knezu pečat udarat

zkh.org.rs

na pasuš, počinju porez utiravat, i za ledjih onih diece stajat, koji su na drum iztirani da vrieme kradu, i potroše obće poslove, dočim drumove ostave neopravljene. Ako ti starešine neosjećaju u svojih grudih: da su oni zato uz kneza ponamještjani: da vazda razmješljavaju, kako bi se moglo sve ono popraviti, što je u obštini odrpano, kako bi se moglo u obštinsku blagajnu više novaca uneti, da se može više na škule, na sirotište na bolnice izdati. Kako bi se putevi mogli tako opraviti: da se svaki u svakoj dobi lako može po njima voziti, što bi valjalo činit: da se obraženost većma širi po obštinu, da novac većma utiče u obštinu, da obšćina što više proizvede, i to u svakom onom usivu, koji je u srodnosti za zemljištom njihove obštine, ako oni ovako neshvate svoje odlično stanje, Onda je žalit za cijenu one čoje, što ju poderu u Sconskoj kući. Jerbo bi kod kuće svoje poslove i u gačah obavili. Od onih poglavicačkih zavisi napratak ili nazadak jedne obštine u pogledu duševnjom, édurednom i tvarnom na toliko: da bila obština drugčije mah kako bogata u zemljištama, imala ona i više prosvjetljenih glava, al ako ove nisu poglavicam uvrštjene, i poglavice, samo se uvjek o tom misle: da što brže ono što se obćeg posta tiče dovrše, i gledaju kako će preostalo vrieme i u kakom društvu provesti? onda obština neće procvatati. Da nismo načelom stavali, uvjek o stvari a ne osobi govoriti, lako bi makoliko primjera iz života naveli.

Al neka znaju poglavice, da će pred Bogom odvid davat, ne samo za ono зло, što se uz njih uvkuklo u obštinu, bilo mahna kojem polju djelokruga ljudskog, već i za sve ono dobro, što nije u obštinu uvedeno za vrieme njihova ravnjanja, čime bi se blagoslovila obština u svojih pojedinih, i zadružah, na polju obraženosti duševne, i tvarne. Jerbo mjesto nad ljudem uvišeno nije zato postavljeno: da ga zauzimaju ljudi, koji traže da ih obština hrani i odiva, riečom da sve njihove zadržne terete nosi, da oni lahkush uživaju razkošju sveta, već zato: da se oni žrtvuju, za poslove eile obštine, i sve ono nastojo vršiti: što je za boljak i napratak obštine, koštalo to svih njihovih duševnih i tielesnih silah. (Slidi.)

U L O M C I.

Prekrasna opisa „Druge Slike“ u stolnoj djakovčkoj crkvi, po glasniku.

Ali povratimo se k našoj slici. Na velikih vratih, koja u grad vode, prozor je. Na tom prozoru stope i éudo, koje se slobiva, sa živim ganućem gledaju dva lica, jedno mladje drugo starije. U predvorju, koje smo malo prije spomenuli, nekoliko je takodjer osoba u životom razgornu. Iz treće pak velike sgrade nose na nosiljih bolestnika u vodenoj bolesti. Žena i diete za njim gledaju plačući i narijeću. Valjda su sirotice svu nadu izgubile, da će vojnu i otetu igda pomoženo biti. — U daljini vide se brda i stabla razna. Isus sam po staroj najboljoj tradiciji slikan je u tuniki erlenkastoj, zagasite masti, a ogrnjen je plavim plaštom. Položaj tih halja, nabori i gradacije boja posve svrsi odgovara, a licem je Isus uzor ljeptote, kosa mu se sa obadvije strane vrlo lijepo razlijeva, a rjesi ga brada, koja čovjeku tridesetgodišnjaku od prilike odgovara. Upravo je na svestom činu. Iz lica mu osim božanstvene milote i dobrote, blaženi mir i podpuno pouzdanje u vječitoga oca svoga i samoga sebe prozire. Dočim je sve oko njega u nekom svetom strahu, u silnom očekivanju i životom gibanju tako, da se je to čak Sv. Petra apoštola dojimilo, koji revniji i živahniji od ostalih apostola bivši i sam se u čudu nalazi, što i licem svjedoči ter dignutima rukama valjda ujedno i zahvalnost prama Isusu govoriti, a druga dva apoštola Ivan i Jakob o božanstvu Isusovu obavešćena posve mirni stoje i čekaju, da ih meštar na službu svoju i nemoćnika pozove. Isusov božanstveni mir vrlo dobro na motritelja djeluje pak i nehotice pobožnu misao radja: čudesna tvoriti i vrhunaravne čine obavljati posve odgovara biću Isusovu. U svem položaju Isusovu, u njegovu licu, i gibanju njegovu ko da čitaš: On je doduše odkupio vas svjet, ali je prirodjeno svetomu biću njegovo djelo ljubavi i milosrdja obavljati osobito nad sirotinjom nad bolnim i nevoljnijim svetom. Čini se, da čuješ rieči svete, koje nevoljnijkom govoriti: hodite k meni, koji ste bolni i preterešeni, i ja ēu vas ozdraviti i razgaliti. Diete je

žensko pred Isusom u naručaju majkinom, koja kliče da se Isusu pokloni i prošnu mu ponizno prikaže. U licu joj čitaš žal i pečal za djetetom; ali ujedno i pouzdanje u Isusa. Diete čini se, da je padavici imalo; ali kako se je Isus ruke i glave djeće dotaknuo, odmah je trzavica prestala a pren još nesvjetica traje, ipak je očevidno, da je diete preobraženo, da će ozdraviti. Mi mislimo, da je slikar vrlo dobro učinio, što je čin trajući naslikao, da tiem cielomu prizoru osobitu živahnost i znanimenitost priskrbio, probudjući u motritelju misao, ko da sam glavom, svetomu činu prisustvuje te nukajuće ga, da si i on bud u duševnoj bolesti svojoj od spasitelja lieka zaprosi. Od-tale se u duši plemenitoj udij sv. vjera i ljubav a i zahvalnost prama božanstvenomu dobročinitelju radja. Prije nego nastavimo tu stranu slike nadalje pronatrati, obazreti nam se je na lievu, gdje su obavljeni čini božanstvenoga milosrdnika predstavljeni. Za njim odmah kliče žena, krvotočjem oboljela. Crpljen je čin, kao što je poznato, iz evangjelja, u kom se pripoveda, kako je nekom prilikom žensko čeljade svite se Isusove dotaklo, a Isus osjetiv, da se sila iz njega izlila, obazrio se i ženi rekao: Vjera tvoja, ženo, spasila te je. Vrlo je prostim i istinitim načinom označeno, da je to čeljade slično ženi evangejškoj tim, da je sirotica klečeći lievom rukom oči i lice pokrila, dočim je desnom halju Isusovu, od kojeg se zdravljaju nuda, prihvati. Neizmjerni liep i naravan je položaj te ženske, izvanredno liep i krasno ruho, nabori istiniti. Vidi se, da je umjetnik stare kipe učio, a da ga se rugota, koju danas ženske glave kad što na se meću, hvaka Bogu dojmila nije. Malo dalje za Isusom stoji čovjek u podpunoj dobi muževnog. Semitičkoga je poriekla. Slije je bio, mlada ga je kćerka dovela; ali jo jurve božjom milošću progledao. Siromah slipec, pred kojim se na jedan put svjet otvoril, sav je zabunjjen i zapanjen: ne zna je l' istina, što vidi il je samo obsjena, ne zna sanja li il je na javi. Kao što u sličnih slučajevih bivati mora, oči mu sedaleko razvoriće, obe je ruke i nehotice na oči digao kao da dvojeće siromah vas svjet pita, što je to? je l' moguće, da sam progledao? Isto se čustvo i djjeteta dojimilo, i ono sirotče kano zatravljeno, puno nevinosti i ljubavi k otcu hrli te brižno ruke k otčevu vidi diže, i ko da govoriti: al Bože mil! je l' moguće, da si se bajku momu smilovao? je l' moguće, da te, otče, više vodati ne ēu, nego da češ ti u svjetlu božjem i majki i meni odsele vodjom i obranom biti.

Mi ne znamo, jeda li je igda umjetniku za rukom pošlo živahnije i izrazitije nutarnja čuvstva duše na licu i cielom položaju očitovali, nego je ovdje Seitzu starijemu? Svatko i najprostiji, koji oko na ovu scenu bací odmah če shvatiti, o čem se radi, odmah će zavapiti: ovomu je siromaku slipecu Isus vid povratio. Poznato je, da medju stotine stvari, na koje paziti valja u umjetnosti, spada kano glavna stvar izraz nutarnje duše, koji prostim i naravnim načinom tako odgovarat će ina namjeri slike, da svaki zdravogava una i srdeća motritelj istu podpuno shvatiti i dokučiti može. U tom obziru, ko i u svem velikan je pravi i upravo nedosiživ Leonardo da Vinci. Njegova posljednja večera u Milanu u tom pogledu pravi je Unicum, rekli bi upravo bez pretjeranja viša inspiracija. Neizmjerna je šteta, što se to pravo čudovište umjetničko odmah kvariti počelo. Pak ipak i danas, kad čovjek tu sliku prvi put ugleda, oči čuda kano ti zapanjen ostane. U toj slici i takoj kakva je danas sve je divno, sve je božanstveno, dakako za čovjeka, koji je tanke duše. Ima tupih ljudi, koji ništ nečute pak im je sve na ovom svjetu jedno, samo nek se dobro i udobno živi. Nesretna vremena, kad takci duh narodom zavladala! Mi smo imali priliku tu divnu sliku viditi i nekoliko ura pred njom u družtvu umjetnika provesti, pak velimo i još jedanput, sve je na njoj divno. Da se pak na ono vratimo, o čem govorimo, poznato je, da Isus u sredini te slike razširiv ruke apoštolom govoriti: evo me žrtvom životom da vas svjet i vas odkupim; evo me hranom vječitom da vas svjet i vas svoje naravi dionikom učinim, evo me vašega pravoga prijatelja i dobročinitelja; pak će me ipak jedan od vas izdati. Kad čovjek baciv oko na divne one četiri gruppe na troje, u koje je Leonardo razdielio svoju sliku, potraži lice Judino, odmah ga pozna, odmah mu čita na licu, kako su ga se preljuto kosnule rieči Isusove, prem božanstvenom

blagošću izušćeno. Odmah ga, velimo, čovjek pozna, prema ga je slikar takim i rekli bi skoro samo nevidivim potezom i mogram oka označio. Ali u tom upravo veleum sastoji.

S V I L E N K A.

Istina je dakle da kako Smrčak ništa nije ostavio za sobom, tako ni Svilenka ništa nije dosad za budućnost spremila. Malo se dakle zamislila, kad su Smrčka dobri ljudi zakopali. Njeka pobožna duša mogla bi pomislit: da je barem ovom prigodom Svilenkuna napala misao, da udari onim pravcem, kudan hodaju skrušeni. No ovaka se misao nije pomolila u glavi Svilenkinoj. Bižja milost nije tamo ni toliko mjestanca našla praznu, da bi se u njoj barem za jedan čas smiestiti mogla. Tu je sve kipilo lažom i varkom. I sada je ona samo o temu se zamislila: kako bi ona i nadalje ovom uspiješila, i to da bude po nju povoljnije, no što je bilo uz pokojnu Smrčku. I kako se o tom mislila padnju joj oči na šipiju Zubate Babice, i u taj čas razvedrise lice Svilenkina, jerbo se joj predstavio sav osnitak, sa brdo svoje laži i varke sposoban. Srđa misljaše ona što je žiče ove babetine u neku zagonetku zavijeno u ovom gradu. Ja ēu se izdat da me je Zubata Baba, sbog komšiluka omilovala, i u svoje tajne uvela, uzeću kosar na ruke, ko vratčarice ciganke, izvraćaju gdje nije kod kuće gazde, da mu ženu zaslijepim, a gdje bi me ova nadmudrila, tamo ēu gledat kako ēu im sinia i kćer u razgovor uplest, neće mi više triebat, nego samo jednu mladu budalu uvjerit, da mi je zubata baba sve odkrila, što ume vještice, i što mogu Vile u noćnih sastanci, na vrhuncu planine, a drugo ēe nastaviti praznoviernost i lakoumnost, koja je to veća, što je manja znanost u vjeri, pak neće triebat, samo da nekoliko put svane dan, i moje ēe se ime nosit na svih mladih jezicima u cilom ovom okolišu, kano ženo, koja sve ono znade kazat, što bi drugi radi bili znati.

Razmišljati na druge posledice niti je htila, niti je baš imala i vremena, jerbo je i nužda gonila, da što za se nabavi. Buduć je u krunjavi rođenja i odgojenja, premako se svaki rod i prijatelj njo krstio kao neprijatelja. Za sad ipak baš i zato nije itko vrata prid njom zavtorio, jerbo je svaki mislio: valjda će se sada opameti. Ovo je ēut prirodnja kršćanskom srcu, al ujedno i najpogibeljivija, jerbo ovim načinom dobiva zlikovac priliku, da izvede svoju zločestu namiru. N. p. idje čovjek na svoji koli, stigne jednog siromaka na putu, molećeg da mu trud olahkša, te ga iz sažaljenja digne neznavši: da ovaj ima pod rondjam zakriveno oružje, skojim će u sgodnom trenutku, milostiva kočića onemoći i skola sbacit. Dosta je znati, da je malo vremena iztekle, pak su mlade jedna drugoj pripovidele: kako Svilenka umi i ono pogodi, što misliš i ono ti stvorit što zaželiš. I kad joj druga odvrati: idji Janje kako možeš takvo budalaštino vjerovat, reče joj ona: e da! kako nebi vjerovala, ta ona zubata baba, što se družila s vilama na sve je naučila. No ni Janja nije zato primjetbu učinala, kanda nebi vjerovala, već da može razuati: kako bi se potajno sa svilenkom sastala. Prostodušnost našeg puka širom otvara vrata praznoviernstvu, što uporabljaju laži varke da ga uvede u svako zlo, koje drugčije naš puk nikad nebi učinio.

Ako si čovjeku oduzeo vid, možeš mu kazat: da je crno i ono, što je bijelo, onće povirovat, jerbo nevidi. Ni je drugčije s praznoviernim, prisiko si mu put, da umije, i pito za razloge, pa se što god bude pameti protivnive, to će prije povirovat.

Korako Svilenkine neću da slijedim, ta ako je istina, da kad je stupao službenik u stopu mладa Kažimir, prativši ga prid erkvena vrata da Boga moli, i nije osićeao zimu to mora da bude istina: ako bi tko pratilo svilenku na putevi, koje je potajno činila u krunjevu i svom okolišu, to bi morao udihat onaj pakleni vasduh, što so razsipo svakdi, gdje godje ona i jedan trenut provela. Trioba se zagrozit svakom rodoljubu, ako si pomisli: koliko je zlobe, mržnje zasijala, koliko je kavge zmetnila, koliko je ženidaba uzburlala. Al ako čuje rodoljub: da je mnogo mladala ranom smrtju umrlo, od onog lieka što im je davala, da utamane plod svoje utrobe, Onda se upanji, ta ko bi mislio: da bi naše prostodušne mlade, i na tu prokletu misao došle? No budimo uvjereni: da su one ponaj-

više bile nevine, krive su bile svekrve, koje su za neku sram smatrale, ako bi im snaje za prve tri godine, rodiljam postale, krivi su bili muževi, koji su sbog gricha izgubili ljudsko osjećanje i dieci se nisu radovali. Pak se ovake mlade tužile, Šta imadu da trpe, a svilenka jedva ih je čekala, da im ulije u želudac otrove.

Al nemojmo mislit: da je Svilenkina zločestitost ovim već bila ograničena, ona se nije time zadovoljila: da je karte bacala, da je otrov tielu ulivala, da je pamet mlađanjih vračkam i čarajjem zamračavala, a u srcu Bogu i ljudima mila osjećanja gušila, već je nečistoću u proste slavensko kuće uvlacića.

Mlađe idje na vračke ko ptice na vigov, bludni djava vidiši: da u Svilenki nema više ni jedne sposobnosti, za kojom bi se bludnost polakomila, naveo je da svojim vrtljivim jezikom pomoću laži i varke unanljiva nevinu mlađe u grdne ložnice bogate nečistoće. Sam je Bog u račun uveo, koliko je mlađenčeva i mlađa, mlađaci i djevojaka, svela sa staze vjernosti, koju bi triebalo, da su ženitbi, il djevičanstvu uzdržali, nama je preostalo zabjeljiti najgrovotitiji slučaj što ga je proizvela Svilenkina paklena višečica.

(Slidi.)

PUKU ZA POUKU.

(od bb.)

Kod opečenika ili spurenika ovako postupaj: Na manje opeketine postavše od ognja, vrele vode ili paro stavljaju se mrzli oblozi, koji se svaka 3—4 časa mijenjaju. Ako su se mjejhuri nadigli, probodi ih tankom iglom, premda njeki čekaju, da sami popucaju. Jače opeketine obvitij valja naujenom krpom, preko koje se meću mrzli oblozi. Dobro se rabi i ugljen stučen u prah, koji se po opeketini dobro pospe. Još će bolje poslužiti nepreden pamuk, kojim se obmota opeketina umah, čim nastane. Sažeg lieču također: oblozi krum priunimi skupa s ljuškom stučenim, zatim obmote zgnječenih sirovih jagoda. Lot ulja s jednim kvintolom na zraku razpavšeg se negašena vapna (kreča) smješano. Najnovije sredstvo je žesta ili špirit. Čim nastane opržina metne se dotično mjesto, u žestu, ili se bar s njom pomlijivo tare, dokle nepobieli, a mjejhur neupukno. Osobito se to kod djece preporučuje, kojoj onda treba bolno mjesto mlakom vodom izprati, zatim tikvenim ili lipovim lišćem u rukiji namočenim obvitij.

Mimogredno budi ovdje preservationo ili osigurajuće sredstvo proti opali navedeno, naime:

2 lota pjene od vizova mjejhura (hausenblasenschleim) i 1 lot u prah stučene arabske gume u 8 lotih vruće vode raztopljeni, u kojoj je prije 3 lota tipse raztopljeni.

NOVINSKI GLASI.

G. Franjo List, slavom okrujeni kralj glasbe pripoznam no samo u Europi, već i priko Oceana 16 o. m. posli podne igro jo na glasoviru u velikoj dvorani kalačkog nadbiskupa; slušala ga je iz milosti Velenja domaćina sva odlična cile kalača publika, i oduševljeno se divila neopisljivoj umjetnosti višestoti, i znanosti. U 5 sati je već odputovao da 19 razvije u Požunu glase, koji nam u napred podiđuju Slast, glasila nebeski. — **19. o. m. posvećenje** za pomoćnika Biskupa u kalačkoj stolnoj crkvi Canadsko biskupije, kanonik G. Németh. U ovom svetom obredu svakim činom iztaknjava se sveta dužnost jednog biskupa tako znamenito: da je slučava i prot katolik, pa ti se predstavlja voličanstvom njegovu Svetu dostanjstva. Sreća koje nije s tvarnosti zakorjelo, mora da so okupaju u slatkosti duševna veselja. — **Preuzvrseni** nadbiskup zagrebački G. Mila h a l o v i ē u znak svoje iskrene odanosti prama miloj domovini, kojo ēo dobrobit svagda podupirati, žrtvovao je na ovečanje zaklade zagrebačkog Sveučilišta 30,000 fr. i ovim rodoljubivim činom pokazao Velikasom hrvatskom onu zlatnu stazu: kojom trieba da podiju, ako žele izvojovati ljubav svoje rođenje majke hrvatske domovine. — **Inglezi** su sastavili veliko hvalo vriodnu družinu, što izkuplja prineske za španjolsko ranjene, od obadvice strane, velikasi i po 10,000 for. daruju. — **Ruski car** spravila se u Berlin, Stuttgart, i London da pohodi rodbinu. — **G. Bismarck** će ozdraviti buduć su se saveznici pokorili, i prihvatali vojničku zakonsku osnovu kojom se prikida u buduće savetovanju o vojnom troškovniku, jeli je ustanovljeno na 7 godina broj vojnika na 401,000 i to u miru, a koliko će ih biti u slučaju rata? — **Nasa velikaska kuća** sastala so 15 a zastupnička poče zasjedanje 18. Travnja. — **Francuski slobodo-umnjaci** se gorko ljute, što vlada nedovoljava, da se u njezinim gradovi-

na radi i u nedilju, docim isti oni nastoje : da se vrieme rada u tvornicama pokrati. Al jim zloba prama krstjanluku nedozvoljava, da budu pravedni. — **Republikanski Maršal Serrano** nije naivladao karlistu pod gradinom Bilbao, sad lieće svoje rane obadvije vojske. Pripovidaju da je Serrano ponude činio Don karlosu koje ovaj nije primio, košto i to da su republikanci pokušali novecem prikupiti karlističke generale. Al ovi bez milosrdja davaše ovako bezramne uhode ustrilit. — **Prusi su** sastavili sud pak joj ovaj odsudio Grofa Ledochowska, posenkog arcibiskupa na gibutak svojeg dostojanstva. Ta i Diokletian je našo ljudi koji su kao sudske novine krštjane na gorne smrte muke odsudjivali. — **U Beču** je carevinsko viće primilo predlog zastupnika Fuksa, i pridalo na vićanje vierskom obboru, G. Fuks zeli : da se Jesuite izgzone iz carevine, ta po njenom nema po državni grozni ljudi od ovih, i tima srodnim redovnicima. Vrsi se korak za korakom, kako G. Bismarck naredjiva iz Berlina. — **Stolnom Biogradu** (ugarska) proljetnjim i jesenskim vašarom sakupo se mnogi mladići od 13—20 godina, u jednoj avli, koja je odtud nastupila ime, „Sajam izraelski učitelja“ pa se ponudjavaju za učitelje židovim, koji su u velikom broju našlo na ovih vašarima. Promda se čini da su židovi malim brojem, ipak ih ima na svasto i svagdi u obilu. — **Srieni su Englezi** na 1877. godinu imadu u blagajni viska, i ministar predlaže umanjanje poreza na sladkor, konjo, i dohodak razpisani. — **Knez Srbie Milan** koncem ovog mjeseca poklonit će se turškom caru u carigradu, gdje se pripravljuju na sjajan doček. — **Rusia** u nekoliko gubernija nemožo, da nadvlaže kuriake. Silnu stoku razkasapo svake godine. — **Bismarcku nije pošlo** za rukom skrisit upliv francusa u carigradu. Oni su uzeli u obranu Hasuniste, vjernostju Rimu odane Jermene, zato ovi još nisu izdali ključeve crkvi Spasitelju. — **Sestra Naše Presvjetile kraljice** udova knjeginja Thurn Taxis ovdeku je svoju diecu, u Rim pak iziskala milost od svetog oca : daim podieli Sveto-tajstvo krizme, što je učinjeno 12 Trav. — **Tužni glasni donose** žalostnu vest iz Dalmacije, da je na ladanju sile ljudi, koji već više mjeseci kruha nisu vidili, pak život shranjuju, drvenom korom i travom. A bečka vlada sve jednako kasni s pomoću. Gladi se pridružila i marvećia kuga. — **Prijava se glas** da će se porezne osnove još po Kerkapoluju ministru saboru našem podastrte uzakonjenje za sad odgoditi, buduće neima troška za izvodbu potriebna.

KNJIŽEVNOST.

Spremno svraćamo pozornost naših velestovanih Čitatelja na „Biografijiske studije o književici dra. Ljudevita Gaja.“

Već je druga godina polovinom prevallia, odakako je g. Veli mi r G a j započeo temeljito proučavati književnu bivšu pokojnoga oca svoga, dra. Ljudevita Gaja, a malo nisu dve godine prošle, kako je s toga napustio omiljelu svoju narodno novovječku struku, o kojoj je ponajviše oko jedanaest godina javno djelovao i svednevice radio u književnom polju hrvatskom i srbskom, — samo da uzmognuo ovako posvetiti svu književnu dokoliku minucijsku radu bibliografskomu.

Dovršiv gotovo dvogodišnji trud, kojim je prema sastavnoj uredbi sam glavom od kraja do kraja pojedine komid po komad (oko 15.000) osim posebne životopisne pismare pokojnikove stručno opisao čitavu književnicu, „da ova svetinja od svetinje narodnjega blaga i u znanstvenom pogledu i redu bude dostojna velikoga truda i spomena pokojnikova“, kako se znade, sad upravo nastoji oko izdanja pošljedaka mučnih, pa gdješto i „suhoparnih“ proukah svojih pod gornjim nadpisom.

S više strana živo željeno i često iskano ovo djelo s pridadanom stvarnom smotrom — na množini zapisaka prikazuje podpun i vjeran književni, ili spisak dragocjene i riedke slike slavenske, upravo sastavljen, da se sva kolika književno-povijesna cielost, to jest cijelokupna književnica G a j e v a, kano plemenita narodna baština preda savremenikom i potonkom, koji će rado znati, to i pitati : što je sve pokojni „preporoditelj hrvatske književnosti“ u četrdeset godinah s neizkazanim trudom i nebrojenim troškom sastavno sabrao i po smrti ostavio ? —

Zeli se, da za goreoznjanjeno izdanje g. Veli mi r G a j čas prije nadje d o s t a potrebne podpore ; jer će ovaj trud njegov svrhu svega moći poslužiti kano znatan prilog gradnji književne poviesti. Rādi čega molimo rodoljube da svojim prineskom podupirati, i svoju veledusušnu podrpu pod naslovom Gaju u Zagreb poslati izvole.

S toga će naši časopisi ovoj svrsi nemalo privrediti kad, prime ovu vest, te na pomenuti književan trud obrate pozor našega sveta. — ič.

G A Z D A L U K.

Krastavci. Kad Sam bio mlad onda sam to čuo : da je najbolje krastavce ogulit, na tanušne skriške izrizat, dobro napolit pak onda izcidit, opaprit, pol dana ih tako ostaviti, nakon s uljem polit, i kroz prozor izbaciti. Onaj naravno koji je ovo pripovid, imo je pravo, al ne s njegova pogleda, buduće je jistbinu krastavaca, za salatu opravljenih u obće za opasnu smastro, već zato : što su izcidjeni krastavci, zaisto po zdravljive pogibeljivi; krastavac je Bog stvorio za čovjeka i veoma je zdrav ako se oguli, na deblje skriške izsiče, ali za živu glavu neizcidi, već propisanim načinom onako za salatu, opravi i u briško se pojide. Jel svamu je dobrota u soku, čorbi baš ko i li-

muna, krastavac razhladjiva čovjeka, i podnosi mah kakvo piće, bolesti neprouzrokuje, ima ljudih koji ga ogule, nasole, i umah blagiju ko Palermanci njihove figurine, pak se dobro osičaju.

Šta valja činiti, da zeljem u vrtlu glave narastu ?

Jedan vrtlar mnogo se trudio u svojem bostanu al nije mogao proizvest zelja što u glave razte n. p. kupus kel, i t. d. jerbo se i za teškom mukom samo glavičice izvile. Tražeć uzroka, nalazio je da je u taki razsadak koren čvornovitim postao. Izbirao je i razsade izmjenjivao, al to sve nije pomoglo, već kad je u jednom vrtlarskom časopisu što, da je koristno lije za ovake vrste razsade namenjene, smlivenim krećom posuti, kako je to učinio, ma je kakve kupusne razsade usadio, te su bujno napridovale i u lipe glave se razvijale.

Dinje i Lubenice u polju. Riedko je naći ljudi koji se nebi rada nasladjivali s dinjem i lubenicama, gdje dakle mehko podnebje tamо ih sade i proizvadaju. Al buduće je ovo fino raztilo, nije čudo, što mu ne prudi ako ga oštiri vitrov izlupaju; radi togaje G. Bürgel izumio : da ako nemamo vrtla ogradijenada da u njemu dinje proizvadjamo, već smo umorani u polju ih saditi, onda će mo veli taj izkušan vrtlar pametno činiti : ako će mo lije od 6 stopa široke i jedne stope visoke u dužini zemljišta napravit, i za svaku lije toliko prostora ostaviti : da se vriža povoljno može razastrt. Pa ako imamo trske ili prutja oko svake lije ogradi nižu pružit da se na sunčati mogu, a skrajne lije već na visoko zaevredit i tako od vitra obranit. Lije valja da su višle, neka se voda salie, buduće se dinje i lubenice nemiluju kupat u vodi. Al premda miseca svibnja još i mraz običajno nas potraži valja hladnim večerom mah i slamom mladjanu razsadu pokrit — iz jutra pak vrlo rano odkrit. U narastaju trieba vrižu pozornostju pratit, najviše tri grančice na jednom korenju ostaviti, čim su pak grančice se izvile onda upravnu valja odštinut, a kad se već i plod ukže onda neplodne grančice neka se odstrane, i na svakoj razsadi samo po tri ostave.

S V A Š T I C E.

Zapovid je, zapovid. Pripovida se o nikoj babi, kako je običavala uvikljuvati mlađe iz kuće, kad god bi došli nediljom i sridom od običinske kuće, gdi se u spomenute dane obično objavljuju puku više naredbe i zapovidi regimentske i kumpanijske. Uviklju bi novoželjna baba pitala : „Detco ! kakva je zapovid ? To se je već bilo dosadiло momeima iz kuće, pak se jednoć dogovore, da s babom provedu šalu, i kad jih ona opet zapita, kakva je zapovid ? odgovori jedan u ime svih : „Bora ti bako, nemoj ni pitati, čudna zapovid stigla od cara.“ „Zapovidaju, da se odsele devojke moraju udavati za starce, a babe za momke.“ Na to se počnu pritomne grohotom smijati, a baba se okosi osorno na njih govoreći : „Pa što se vi devojčice smijete, zapovid je zapovid ?“ Bunjevac.

TRGOVINA I OBRTNOST.

CINA RANE. Budimpešta 20. Travnja. Žito ban. 81 fn. 7 f. 45—60 n. 86 fn. 8 fr. — 10 nv. tisana. 81 fn. 7 fr. 65—80 n. 86 fn. 8 fr. 20—30 nov. Pestan. 81 fn. 7 fr. 60—75 n. 86 fn. 8 fr. 15—25 n. Stolnobioig. 81 fn. 7 fr. 75—85 n. 86 fn. 8 fr. 25—35 nov. — Raž 80 fn. 5 fr. 20—40 n. — Ječam. 72 fn. 3 fr. 10 4 fr. 85 n. — Zob 50 fn. 2 fr. 70—72 n. carin. mž. Vuna sriedojina 133 fr. česl. 103 fr. litnja 82—87 fr.

Zlato. dukat 5 fr. 28—30 n. Srebro na 100 fr. 5 fr. 5 nov. 6 fr.

Visina vode dunavske.

Budimpešta 20-og Trav. : 10' 4" nad 0. razata.
Požun 20-og Trav. : 8' 2" nad 0. ,

Vrieme krasno.

Poruke uredničtvu.

Tinjan o Neznam smislit radišega sto platili globu — Šteta što niste javili. Šalje se jednakovo svakomu. Mitr oviča G. K. Naloga je prošla, nastaloje divno preljeće, liepi za rad dnevi. Kur d. I tomu članiku svaniće dan. Tinjan o G. Š. Žao nam je što se zekasnilo. Budim. G. L. Mislio sam izdat, al je triebale odustat, bolje će biti ostat uz prosu. bb. Nastavljajte.